

Tjóðskjallasavnið

Vegleiðing um skjalaatgeingi

Eitt av høvuðsendamálunum hjá Tjóðskjallasavninum er at tryggja, at savnsskjølini eru tøk fyri almenningin. Tó ber ikki altíð til at fáa atgeingi til øll savnsskjøl. Sambært lóg um skjalasøvn eru savnseindir hjá almennum føroyskum myndugleikum, sum eru avhendar Tjóðskjallasavninum, atgongdar, tá eindinar eru 30 ára gamlar. Í summum førum er tó møguleiki fyri at áseta eina longri atgeingisfreist. Stovnurin, ið avhendir, kann saman við Tjóðskjallasavninum áseta eina longri atgeingisfreist, um serlig viðurskifti krevja hetta. Fyri savnsskjøl, sum innihalda t.d. privatar upplýsingar hjá einstaklingum er atgeingisfreistin vanliga 80 ár. Søkjast kann, undir ávísium treytum, um atgeingi til ikki atgongd mál, antin til granskingarendamál ella um upplýsingar um egin viðurskifti.

Hesi viðurskifti eru skipað í *Løgtingslóg nr. 49 frá 28. apríl 1992 um skjalasøvn, sum broytt við løgtingslóg nr. 63 frá 30. apríl 2018* §§ 11-16.

Ríkisstovnarnir í Føroyum avhenda eisini Tjóðskjallasavninum savnsskjøl síni. Fyri hesi søvn er *Aftale mellem Statsministeriet og Færøernes Landsstyre om statens arkivalier på Færøerne* frá 1990 galdandi. Sambært avtaluni skulu savnsskjølini hjá ríkisstovnunum í Føroyum latast Tjóðskjallasavninum í varðveitslu eftir teimum reglum, sum stjórin fyri Tjóðskjallasavnið setir, undir teirri treyt, at tey ganga undir somu reglum, sum tær, ið eru galdandi fyri tilsvarandi skjøl í Danmark. Eisini er ein treyt, at somu reglur eru galdandi fyri skjøl hjá lands- og ríkismyndugleikum. Føroyska lóggávan er tó ikki heilt dagførd í mun til donsku arkivlóggávuna, og tí eru á ávísium økjum ymiskar reglur.

Atgeingisfreistir

Almenn skjøl eru vanliga alment atgongd. Undantikin eru tey nýggjastu skjølini. Freistir eru settar fyri nær tey eru atgongd. Vanligu freistirnar eru hesar:

30 ár fyri vanlig umsitingarlig skjøl. Stovnar avhenda vanlig skjøl síni eftir 30 ár, tá tey ikki longur eru í brúki í fyrisingini. Tí eru ikki tøk á Tjóðskjallasavninum fyrr.

80 ár fyri skjøl við viðkvæmum ella trúnaðarupplýsingum um viðurskifti hjá einstaklingum.

Undantak frá atgeingisfreistunum

Lógin um skjalasøvn heimilar, at søkjast kann um atgeingi til skjøl, áðrenn atgeingisfreistin er úti. Stjórin á Tjóðskjallasavninum ger av um undantak kann gevast frá galdandi reglum. Til grund fyri avgerðini liggur, at endamálið við at nýta skjølini kann røkkast, uttan at atlitid til vernd hjá tí einstaka verður brotin.

Skrivlig umsókn um undantak frá atgeingisreglunum skal latast Tjóðskjallasavninum á serligum umsóknarblaði.

Tjóðskjalasavnið

Í umsóknini skal standa:

- Navn, starv og bústaður
- Nágreiniliga hvørji savnsskjøl atgeingi verður søkt til
- Endamál

Tá ið treytir verða settar fyri atgeingisloyvi, verður endamálið við umsóknini eisini tikin við í metingina. Tí skulu upplýsingarnar um endamálið verða greiðar.

Upplýsast skal, um talan er um:

Ættargransking: Upplýsast skal hvør ættargreinin er.

Upplýsingar um egna ætt til persónlig brúk: Her kann talan t.d. vera um faðirskaps-, ættarleiðingar- ella hjúnarskilnaðarmál. Upplýsast skal tá um, hvussu viðurskiftini eru og nágreinilig dagfesting fyri hendingina hvørs mál søkt verður um atgeingi til. Vanliga eru tað bert tey sum eru beinleiðis partar av einum máli, sum fáa atgeingi til slík mál. Tey sum eru beinleiðis partar av t.d. einum faðirskapsmáli eru barnið, mamman og pápin.

Tilfar til bók, ritgerð, grein e.t.: Arbeidsheiti fyri verkætlanina skal upplýsast eins og evni og tíðaravmarking. Eisini ber til at leggja við umsóknini eina stutta lýsing av verkætlanini.

Beinleiðis almannakunngerð: Talan kann her vera um framsýningar, myndir til útgávu o.t.

Treytir fyri loyvm

Ein treyt fyri at fáa atgeingi at savnsskjølum, sum ikki eru alment atgongd, er, at umsøkjarin skrivur undir eina vátan um at halda tær vanligu og serligu treytirnar, sum verða settir fyri loyvið.

Vanligu treytirnar eru:

- At tilfarið einans skal nýtast til tað endamál, sum søkt er um.
- At loyvið er persónligt og tí bert er galdandi fyri umsøkjaran.
- At loyvt er ikki at almannakunngera, bera víðari ella á annan hátt misnýta upplýsingar, sum eru fingnar í trúnaði.
- At umsøkjarar ikki seta seg í samband við persónar ella teirra avvarðandi, orsaka av upplýsingum, sum eru nevndar í tilfarinum.
- At kopiering er loyvd, um annað ikki er ásett.
- Ikki er loyvt at almannakunngera ella bera tilfarið víðari uttan við serligum loyvi.

Serligu treytirnar verða ásettar í hvørjum einstøkum føri og eru treytaðar av:

Endamálinum, sum er upplýst um nýtslu av skjølunum.
Meting av, hvat slag av upplýsingum skjølini innihalda.

Vanliga tekur tað umleið eina vika, at avgreiða eina umsókn.

Brot á treytirnar fyri loyvinum kunnu revsast sambært *Løgtingslóg nr. 49 frá 28. apríl 1992 um skjalasøvn, sum broytt við løgtingslóg nr. 63 frá 30. apríl 2018.*